

אֵי שֶׁקֶיט

אֵין שֶׁבֶת

פרשת
וישלח
ט"ז כסלו תשע"ו
גיליון 229

יו"ל ע"י ישיבת "חיים של תורה - לובלין" פניה ק ירושלים ת"ו - בראשות הגאון רבי מנחם יאנוע שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל ה"שבת הלוי" זצוקללה"ה

דבר מורינו ראש הישיבה שליט"א

מלחמת המלאכים

והרי גם בא"י וגם אצלנו "לא יעשה בן במקומו לנת הבכירה לפני הצעירה", במקומכם אמנם אתה לקחת את הבכורה מאחיד עשיו, ואני הולך לשיטתך ומחליף את השידוך מרחל ללאה. ב. ועוד איך אתה יכול לפגוע בלאה, והוא עשה עסק שלם, הוא שכנע את רחל שתמסר את הסימנים ללאה שלא תתביש, והוא נתן את כל הסבלונות ללאה, עד שרחל חשבה שיעקב לא רוצה אותה, וכך לבן המשיך ואמר לרחל את חיבת לוותר ללאה שהרי היא קבלה את הסבלונות וא"א שתתבייש, וכך כל הזמן לבן שיקר ברחל ולא, והם היו בטוחים שהוא בסדר, סבב את זה שהם לא יתבלבלו מהחנוך שלו.

רק בסוף הפרצוף שלו התגלה פני אביכם איננו אלי כתמוז שלשום" עד עכשו הוא היה נראה צדיק גמור, ה' הסתיר מהם מי זה לבן, כמו שה' הסתיר מיצחק מי זה עשיו, ויעקב שתק ללבן כי הוא ידע שזה יכול לגרם אי נעימות בין הנשים, ורק עכשו זה התגלה, אז יעקב קרא לרחל ולא, והוא אמר להם הכל, כל מה שלבן רמה אותו, וגם שהוא רצה לגרם קנאה ביניהם ולא הלך לו. וגם אני רציתי לקחת צאן "עקדים נקדים וברדים" צאן שיש להם כתמים שהם שפלים, ולבן רמה אותי והמלאך

והכל מחמת קנאת המלאכים כמו"ש בספרים הקדושים איש הישראלי נברא שיהיה לו ממשלה על המלאכים, אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהיה לו כח לעמד בממשלה זו שלא יקנאו בו מלאכי השרת, ויפילו אותו ח"ו כמו שמצינו שאמר רז"ל (חגיגה טז) על כמה גדולים שבקשו מלאכי השרת לדחפו. והמלאכים הללו הם אלו שקטרגו על בריאת האדם.

ויעקב שלח אותם לעשו, שיקח אותם במתנה ויתפס. ועוד כדי להראות לו שהוא שולט על המלאכים, הוא מצוה על המלאכים לתת מכות לעשו, ועשו צועק וזועק עד שאמר "אני אחיו של יעקב", כיון שהזכיר למלאכים את שם רבם יעקב הניחו לו.

"ויצו אותם לאמר... עם לבן גרתי" אני גרתי עם לבן הרמאי שאפילו אתה מפחד ממנו, כי עשיו היה רשע גלוי, ואילו לבן היה נדמה לצדיק, כמו שאמר הגאון החסיד ר' אביגדור מילר זצוק"ל, שלבן היה נדמה לצדיק, רק יעקב היה כ"כ חכם שהוא הבין את הרמאות של לבן, כשהוא החליף לו את רחל בלאה הוא תרץ את עצמו שמעולם לא נתכון לתת את רחל לפני לאה, שהרי שנינו (פסחים פ"ד) 'מקום שנהגו... נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם,

המלאכים לצדך ואתה מפחד מעשו???" "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו" אומר רש"י: מלאכים ממש. נשאלת השאלה אם מלאכי מעלה עמדו לצדו להגנתו, מדוע נאמר "וירא יעקב מאד", הרי כבר ראינו שהמלאכים הפכו את כל סדום, א"כ בודאי שיוכלו לעמד כנגד עשו? ובפרט שכתוב במדרש, שהמלאכים הכו את עשו ואנשיו והוא היה פצוע, א"כ מה יש לפחד מעשו? ובשביל מה בכלל צריך לשלח מלאכים לעשו, כשיש אתך הגנה של מלאכים?

המלאכים מחכים ליעקב בפנת...

אלא המלאכים הללו הם אותם המלאכים שפגעו בו כשישן בביהמ"ק והיו "עולים ויורדים בו" מפרש המדרש (רבה שם) עולים ויורדים ביעקב אפזין בו קפזים בו שוטנים בו. ואח"כ כשיעקב הקיץ משנתו הוא הכריז "אין זה כי אם בית אלקים" רק בית ה' לבדו. לא בית המלאכים, כי בביהמ"ק אין להם חלק ונחלה, ואותם המלאכים המתנינו לו עד שחזר מבית לבן, כל זמן שהיה בבית לבן הם לא קנאו בו, כי הם ידעו שלבן רודף אותו, אבל ברגע שהוא יצא מבית לבן מיד "ויפגעו בו מלאכי אלקים" הם התחילו לפגוע בו, הם התחילו להפחיד אותו, עשו מחכה לך להזיק לך, זה מפחיד, אז יעקב שלח אותם מאתו.

נלחם בלבן והחליף את צאן לבן ליעקב, אבל "אנכי האל בית אל" אתך אני בעצמי הולך.

ורחל ולאה עומדים נדהמים, הם לא האמינו למשמע אוזנם, "ותען רחל ולא ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו הלא נוכריות נחשבנו לו כי מברנו" - עכשו מתגלה לנו שהוא ממש מכר אותנו אליך, א"כ אנחנו שלך לגמרי ולא של אבא, ויעקב לקח אותם לשדה כי הוא הבין שיכול להיות צעקות נוראות מרב תדהמה, לכן הוא לקח אותם לשדה. ולבן הוא זה שגרם להרוג את רחל, כי לבן אמר לו איפה התרפים? אז יעקב אמר "עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה" וזה גם למיתת רחל. הרי לך - אומר יעקב - שעם לבנהתמוודדת, לבד, בלא מלאכים, אתה יודע עם מה? "ותריג מצוות שמרתי" היה לי את הבורא ואת מצוותיו, "ויהי לי שור" - זה יוסף, "וחמור" - זה יששכר, "צאן" - לקרבנות, "ועבד ושפחה" - אני נכנע לה' כעבד, ונשותיי כשפחות, לפיכך איני צריך למלאכים, קח אותם אתה.

"וישובו המלאכים ויאמרו אליו באנו אל אחיו אל עשיו וגם הנה הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו" כשהמלאכים שבו ליעקב הוא נרעד, כי הוא ידע שהם יעשו לו נזקים, וה' כבר רמז לו את זה לפני כן "והנה מלאכי אלהים עולם ויורדים" הם יעלו אותך, הם ירוממו אותך, אבל אח"כ יתלבש בהם קנאה והם יורידו אותך ויבזו אותך, וזה מה שהם עשו? הם חזרו ליעקב ופשוט הפחידו אותו "וגם הנה הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו" זה מפחיד, "וירא יעקב" הם פשוט הפחידו אותו,

מיד "ויחץ את העם..." הוא הבדיל את המלאכים מאתו, הוא אמר להם עשיו הוא מפחיד? אתכם הוא מפחיד, עליכם

הוא באמת יצליח, אתם מלאכים חזקים, אדרבה לכו להתמודד עם עשיו, אתם לא תצליחו, אני יצליח כי אני מעל למלאכים כמ"ש בסנהדרין (צג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, וכן אמרו (שם פג.) מלאכי השרת היו צולין בשר ומסננין יין לאדם הראשון, וכ"ה בהגיגה (יד.) מעשה בריב"ז שאמר לתלמידיו ר"א בא ודרוש במעשה מרכבה, וירדה אש מן השמים וסיבבה את כל האילנות, והיו מלאכי השרת מתאספין כבמזומני חתן וכלה, ומשוררים שירה, ואומרים הן הן מעשה מרכבה, וגם אברהם אבינו שלח את המלאכים ללוט, כמו שיעקב שלח אותם לעשיו.

הוא מגיע עם אנשים בעלי בחרה, א"כ יעקב מפחד, הקב"ה הראה להם שאין להם שום כח, ואכן הם חזרו ואמרו ליעקב "באנו אל אחיך אל עשיו" ובכל זאת "והנה הוא הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו" לא הצלחנו לעשות כלום! אז יעקב ראה שהוא לא מתפתה ממלאכים רוחניים אז הוא שלח לו בהמות גשמיזות, ומזה הוא אכן התפס.

"וירא יעקב מאד וייצר לו" מדוע הוא מפחד? וכי יעקב סמך על המלאכים? ודאי שלא! אלא המלאכים שוב באים ליעקב ומפחידים אותו. הוא לא פחד מעשו הלילה, הוא נפחד ונרעש מקנאת המלאכים. ויעקב מפחד וזועק לה, וכלם רואים את זה "ויחץ את העם אשר עמו" זה המלאכים לצד אחד, אתם לכו מפה, יעקב בטח בה', הוא מזיז את המלאכים הצידה "ואת הצאן והבקר" לצד שני, אז יש לפרש שהוא חלק את העם והצאן והבקר והילדים לשתי מחנות, כדי שיראו את שתי הדברים, חצי היו עם המלאכים וראו שהם לא עוזרים כלום, וחצי עם יעקב וראו איך הוא נצל ללא עזרת המלאכים כלל.

"ויאמר אלהי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק" " הוא קשר את עצמו לזקיננו

אברהם ואביו יצחק שם היו מקשרים רק לה' ולא למלאכים, כמו שבארנו בפרשת וירא. 'קטונתי' - המלאכים מקטינים אותי ומקניטים אותי, א"כ אני חושש שמא ירדתי בדרגתי מהאמת שלך, מחמת שזה זמן שאני מתהלך עם המלאכים, א"כ שמא ירדתי לדרגתם, אבל "ואתה אמרת היטב איטיב עמך", אתה הבטחת לי שאתה לבדך "היטב איטיב" בעצמך, וכפל הלשון למעט כל אחד אחר.

"וישלח בידו מנחה לעשו אחיו" - הוא ראה שהוא לא מתפס מהמלאכים אז הוא שלח לו קרבנות, כי עשו גם היה לו ביהמ"ק, ששם הוא הקריב קרבנות לפי הדרך שלו, של תאווותיו הרעות. ויעקב שלח לו ערבוב של טוב ורע. גם "עזים.. ותישים.. רחלים" הכשרים להקרבה. וגם "גמלים.. אתונות" שאינם כשרים להקרבה. כי הוא בעצמו היה כזה, ערוב של טוב ורע.

"וישלח ביד עבדיו" הוא ראה שהמלאכים לא עושים את העבודה, אז הוא שלח בידי תלמידיו הנאמנים ותלמידי אביו יצחק וזקיננו אברהם. "כי אמר אכפרה פניו... אולי אשא פניו" אולי הוא יקבל ממני. "ותעבר המנחה על פניו הוא אכן קבל מיעקב את הארת פניו ונשיאת פניו. המנחה של יעקב באמת האיר לו בבחינת "יאר ה' פניו אליך".

"ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק", הוא העביר אותם לצד המלאכים, כי לבניו לא היה אכפת לו שהם יעזרו לבניו, אבל הוא עצמו לא נעזר במלאכים כלל.

"ויותר יעקב לבדו" - כשנשאר יעקב לבד, "ויאבק איש עמו" המלאכים שלחו את שרו של עשו שיאבק עמו, על שהוא משפיל אותם כאלו אין להם שום כח, והוא הגיע ונדמה לאיש ידיד ונאמן,

אבל כרגע הוא נהפך לאויב ונאבק עמו (עיין הלון צו:). "ויאבק איש עמו" מביא הבעל הטורים (פר' ויצא עה"פ "ובגד ללבוש") איתא בבראשית רבה א"ל הקב"ה למיכאל אתה עשית יעקב כהן שלי בעל מום, אתה תהא מקריב קרבנות במזבח למעלה, וצריך ביאור וכי מיכאל נאבק עמו והלא שרו של עשיו נאבק עמו? אלא איתא בזהר חדש, שבכל בקר הקב"ה מוציא את הרוחות, והרוחות מזיקים לבני אדם, ובשעת הותיקין אז ע"ז נאמר "בקר תשמע קולי" ואז הקב"ה מרפא את הבריות, ומי מרפא? בכל יום הקב"ה שולח מלאך אחר, ה' מחליף את מיכאל לגבריאל ולהפך, וכך בכל יום, כדי שלא ידמו לא המלאכים ולא בני האדם שיש אלהות וממשות במלאכים, ואף מיכאל שהוא עומד ומתפלל על עם ישראל כמ"ש בדניאל "ובעת ההיא יעמוד מיכאל... ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר" איזה ספר? הספר שנאמר בו "ויכתב בספר זכרון ליראי ה' ולחושבי שמו".

אז אותו מיכאל פעמים שהקב"ה מהפך אותו לגבריאל, והוא עושה דין בעולם, והוא נאבק עם עשיו כל הלילה "עד עלות השחר" שאז מתחיל עבודת ביהמ"ק כמו ששנינו (יומא פ"ב) 'הרואה אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון' והוא עשה אותו בעל מום שלא יוכל לעבוד עבודת ביהמ"ק, שע"ז התפלל יעקב "ונתן לי... בגד ללבוש" זה הבגד של עשיו שנתנה לו רבקה אמו, שעם זה היו עושים עבודות הקרבנות.

ומיכאל נגע בכף ירכו, בקש לסרסו שלא יוכל להוליד את בנימין, לפי שלא הסכים זקנו אברהם לשמוע ממנו את בשורת הבנים, כמו שבארנו בפרשת וירא, ועוד "ויגע בכף ירך יעקב" אלו תלמידיו, שהיו תומכים בו כירך. כמ"ש "ותומכיה מאשר" - כי מי

שמאמין בת"ח יש לו אושר וספוק מהשימוש שהוא משמש את הת"ח. ובזה המלאך פגע מקנאה. "ויאמר שלחני כי עלה השחר" אני צריך להקריב קרבן התמיד, "ויאמר לו אשלוך כי אם ברכתני" תכנע לפני ותסכים לי על הברכות, "ויאמר מה שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי" הרי הקב"ה מחליף את השליחיות שלנו, "ויברך אותו שם" שיוכל לעשות שליחותו של מקום, כאשר "שלחנו" אבל לא בשביל יעקב.

"ויקרא שם המקום ההוא פניאל" פנו אל, פניתי את המלאכים, "וזרח לו השמש" ממלאך רפאל הוא לא רצה להתרפאות, שלא ידמה שיש בו ממש, רק מהשמש שזה יותר נכר שזה מעשה ה', וה' הזריח לו בכוונה את השמש מזקיני אברהם שהוציא לו חמה בשביל לרפאותו.

ואז בירך יעקב "יוצר אור ובורא חושך" ה' בורא חושך שאז נצחתי את המלאך, והוא יוצר אור השמש לרפאותי ולכך נקרא שמו 'מיכאל' מלאך י' - מלאך ה', וזהו ההמשך 'המאיר לארץ' ה' ולא השמש, 'המלך המרום לבדו מאז' מאז בריאת העולם ה' הוא ברא את הכל, 'אלוהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו' לרפאותינו, ומי השליח? השמש, או המלאכים האמורים אח"כ אבל הכל זה 'אלוהי עולם ברחמיך הרבים'.

'פינות צבאות קדושים' גם צבאיו הקדושים - המלאכים, שעושים שליחות ה' כמו השמש הם פנות ובזויות, ואין בהם כ"כ חשיבות.

'כולם אהובים כולם ברורים' זה לא מעלה זה חסרון, המלאכים נבראו אהובים וברורים, ואין להם בזה עבודה ומעלה, ומה המלאכים משוררים? 'לאל ברוך' הוא מקור הברכות, הוא יורד ומביא את כל הברכות, 'נעימות יתנו כי לבדו מרום וקדוש' הוא מרום מעלינו, והוא פועל את כל פעולות המלאכים,

'עושה חדשות' זה השירה של מלאך מיכאל, 'פועל גבורות' זה השירה של מלאך גבריאל, 'בורא רפואות' זה השירה של מלאך רפאל, 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית' את כל מעשה בראשית רק ה' עושה, וזה היה הטעיות של נמרוד ועוד אחרים, שהקב"ה לא יורד אלינו, אלא הוא מסר את העולם ביד המלאכים, נכון, ה' אמר מאמר פעם אחד ומאז "לעולם ה' דברך נצב בשמים" זה מכבוד ה' שהוא פעם אחת אומר דבר והצווי הזה מהדהד ברקיע, והוא לא צריך לומר את זה עוד פעם (אבן עזרא) כמו הקול של התשובה שנאמר אלפים שנה קודם בריאת העולם, ומאז זה מהדהד כמ"ש "וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן" הקול מהדהד בגן עדן תשובה, לא תבושה, אין יאוש ולא יהיה יאוש, ואין לו מה לפחד כי אם הוא יהיה חזק בדעתו ה' יחזיר לו את מה שהוא הפסיד.

"וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו" יעקב עשה כמו ר' אחא בר יעקב שהצרך ללון בביהמ"ד שהיה בו שד בדמות תנין עם ז' ראשים, והתפלל וברע ז' כריעות ובכל כריעה נשר לו ראש אחד עד שנפלו כולם (קדושין כט:). - כך עשה גם יעקב הוא התפלל והשתחוה לה' שבע פעמים, ועשו לא ידע שהוא משתחוה לה' שאלו ידע היה מפריע לו, ובכל השתחויה של יעקב הוא הכניע את שרו של עשו, (וכן כתב בספר מעשה נסים להגאון מליסא), עד שעשו הבין מה יעקב עושה לו מיד "וירץ עשו לקראתו ויחבקו" כדי להפריעו בתפלתו, ואלו היה משתחוה פעם שמינית היה מכניעו לגמרי והיה מתקים בנו "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" אמן כ"ר.

ש. האם צריך לשמוח במפלת אמות העולם כדגמת הפיגוע שארע בצרפת?

ת. אם יש יהודים שנפגעים מוטל עלינו להצטער על כך ... כמו שהנפגע הנו אחד ממשפחתנו חלילה, ברם כאשר הנפגעים הנם גוים שחפצים בהשמדת ישראל ומצרים את צעדיהם של כלל ישראל אזי יש לנו לשמוח שהקב"ה נוקם את נקמת כלל ישראל, וכמו שאנו אומרים מדי יום 'אל נקמות ה' אל נקמות הופיע הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים'.

ש. מדוע רבקה העלימה מיצחק שהיא שולחת את יעקב מפחד עליו ואמרה לו שהיא שולחת אותו לשם שדוד?

ת. מחמת שייצחק בן רצה שיעקב ירדף על ידי עשו וזו היתה תפלתו מתחלה שיוכל לו בן בעשו בכדי שיתמתק יעקב על ידו ובכדי לעורר את רחמי ה' על ידי עשו, כי כאשר היה עשו מקבל את הברכות אזי הכל היה בא ברחמי ה' המרבים כי עקר רחמי ה' זה דוקא כאשר אין שום זכות שאזי רחמי ה' הם בלי סבה אלא באהבת אב לבנו יחידו והרבה יותר מכה, וגם בעת שיעקב קבל את הברכה במקום עשו אזי הברכות היו מלאים ברחמי המרבים של הקב"ה, וזה מה שעומד לכלל ישראל גם בזמן שאיננו זכאים לכך, ולפי זה מובן גם מדוע כאשר התרוצצו הבנים בקרבה של רבקה לא הלכה לשאול את אברהם חמיה, וזה מחמת שידעה שייצחק מתפלל שיהיה לו בן רשע בעשו, וזה מחמת שהלך כשיטת אביו אברהם שקרב את ישמעאל בכדי למתק ולזכך אותו ואת יצחק, ועל בן הלכה לבית דינו של שם ומכל מקום הקב"ה ענה לתפלתו של יצחק כי אינו דומה תפלת צדיק על בן צדיק לתפלת צדיק על בן רשע וכנ"ל.

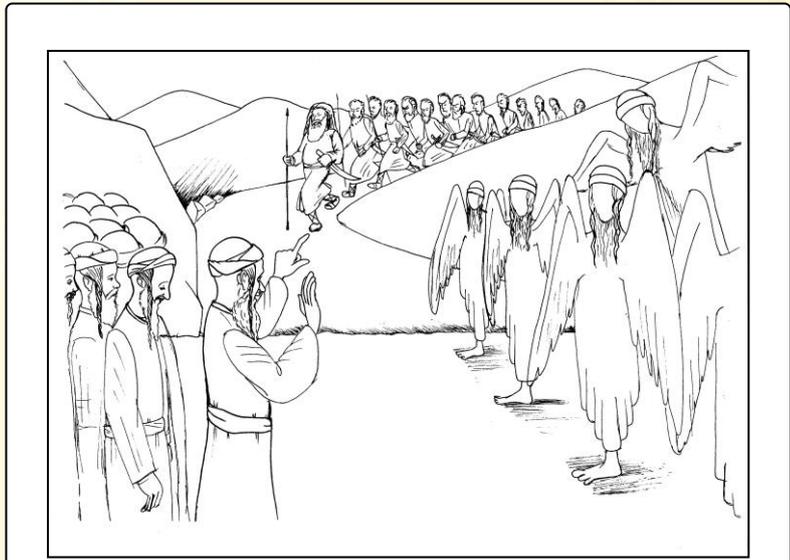
אבי נסע ברכב בשובו מלשפך שיח על ציון הרשב"י, הנסיעה היתה בשעת ליל מאחרת ועקב עבודות שהיו בפניו לא הבחין בגוש בטון והתנגש בו בעצמה מרבה בנסיעה במהירות של למעלה ממאה קמ"ש הנהג עם ארבעת הנוסעים היו המומים מכה שפלים יצאו ללא כל פגע מהרכב שנמעד לחלוטין, גם זה שאין לו שום סברא מלמד אותנו שהבורא יתברך משגיח עלינו ממומרים בכל עת ועת ושומר עלינו מכל פגע רע. א. ה. קרית ספר.

הזדמנתי למקום בו שיה נפטר גר צדק שבני משפחתו לא מצאו מקום לקבורו, בתוך כדי התקבלות האנשים עבר לידנו בחור משיבה מסירת בירושלים כאשר שמע את הספור הזדעזע והתקשר תכף לאביו בחו"ל, אביו ששמע את הספור העביר על אתר את מלא הסכום שהסתכם בקרוב למאה אלף שקלים, וכך התאפשר לקבור את המת מצוה מבלי שיגרם בזיון לנפטר. ח. י. ג. זכרון יעקב.

כל הנשמה תהלל יה

האכלתי את בתי בת החדשים, ובאמצע שאכלה נחנקת לפתע ואבדה את נשימתה, ומאד נבהלתי וחסד ה' לאחר מספר שניות חזר לה הנשימה. ק. נ. ירושלים.

בליל שבת הוצאתי בקבוק מיץ ענבים ולא הבחנתי שהוא מקלקל, ולפתע מיד כאשר פתחתי את הבקבוק התז כל התכולה מהבקבוק לכל עבר בעצמה אדירה והגיע אף למרחק של מספר מטרים (לא היה קיר במטבח שלא התלכלך כולל התקרה פמוכן), והנש הגדול הוא שהבקבוק נשאר שלם אף שלפני שפתחתי אותו הוא נשקט לי מהיד ונפל על הרצפה, ועוד עם לחץ כזה בתוך הבקבוק ודאי זה יכל להתפוצץ לי ביד או על הרצפה וכל הרסיסים היו עפים לכל עבר ומי יודע עד כמה הייתי נפגע מזה וגם שאר האנשים שהיו באותה שעה במטבח, וגם הנש שאפלו המיץ שהתז החוצה לא התז עלי אף טפה, זה יכל להתפרץ לעבר עיני ואז ודאי הייתי נזוק, חסדי ה' עלי. נ. י. ק. בית שמש.

"ויחץ את העם אשר עמו" זה המלאכים לצד אחד, אתם לכו מפה, יעקב בטח בה', הוא מזיז את המלאכים הצדה "ואת הצאן והבקר" לצד השני.

(מתוך הספר "מתיקות הפרשה לילדים").

י. איורים: 053-3176601

ניתן לשמוע שיעורים מפי מוריני ראש הישיבה שליט"א בקול הלשון במספר 03-6171111 (אידיש), 03-6171171 (לה"ק, קו ישיר). ובאמריקה - קול הלשון של ארה"ב (באידיש ובקרויב גם באנגלית). שמעו ותחי נפשכם. להערות ותרומות ניתן לפנות למכון "א זיסקייט אין מועדי ישראל", 052-7193031.

להצטרפות ל-6481 מנויי 'א זיסקייט' ולמכתבים למערכת: ALONLUBLIN@gmail.com או 5402047@gmail.com